POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU CIJENA 3 DIN.

OBITELJ

U ZAGREBU 17 RUJNA

BR. 38 1933

ĆUK

Napisao Bogdan Babić

Ćuk je svakako jedna od najbezazlenijih, a jako ozloglašenih ptica. Poznato je, da narod vjeruje, da ćuk javlja smrt nekoga u blizini kuće, gdje se pojavi. Kako je ćuk noćna ptica, a leti prema svijetlu, to je lako razumljivo, da će i doći na prozore one kuće u kojoj gori svjetiljka po noći. Na selu se rano liježe, a svjetiljke gore samo tamo, gdje su bolesnici. Nije nikakvo čudo, da baš na ovako rasvijetljene prozore udara ćuk. Kako se usto glasi sa »kuvit, kuvit«, to je narod u svome praznovjerju lako iz onoga »kuvit« čuo »umrit, umrit«. Pa i Nijemci su od toga učinili »Komm mit, Komm mit« t. j. »Dođi sa mnom (bolesniče)!« Jasno je, da i bolesnik, koji je jako slab, ako opazi i čuje glas, može da osjeća pogoršanje.

Protivno tom praznovjerju ćuk je jako bezazlena ptica, istina noćna grabljivica, koja spada među sove i to tako zvane sove kamenarke. Dug je oko 24 cm, a uglavnom je smeđe, bijelo pjegavo i prugasto obojen. S leđa je naime smeđ s bijelim pjegama, s trbušne strane bijel sa širokim smeđim uzdužnim prugama. Na sredini trbuha, na podvratku i na trtici je posve bijel, a rep i vršci krila su mu smeđi sa svijetlim poprečnim prugama.

Boravi obično uz rubove šuma, na vrtnom drveću, onome po poljima, u kamenolomima, pećinama, ruševinama, tornjevima, štagljima i krajevima s puno voćaka i vrbika. U svibnju nosi jaja u kakvo duplje, u rupe zidova ili zemlje. Obično po danu sjedi na sklonitim mjestima, gdje ga štiti njegova boja perja, koje je jako buhavo. Ako ga slučajno štogod po danu uznemiri, leti lako, ali na poseban način kao nijedna druga sova, nekako trzavo na mahove u velikim krugovima. Po noći leti posve obično. Čim se smrači, izlazi iz skrovišta i lovi miševe, gmazove, vodozemce, kukce i ptice, koje su velike kao vrebac. Kod lova leti lagano preko polja i livada i traži plijen, a katkada znade sjesti i čekati u zasjedi, dok naiđe plijen, na koga se baci.

Oči su mu uperene naprijed i opkoljene tako zvanim »velom«, to jest krugom sitnih pahuljica. Oči su mu žute boje, po čem se razlikuje od drugih sova.

Prema svemu vidimo, da je posve bezazlena, čak i korisna ptica, koja uništava poljske miševe.

ZANIMLJIVOSTI

Zašto ne pije? Četiri razloga navodi jedan seljak, zašto ne će da pije: 1. jer hoće da uvijek imade jasan i nepomućen razum; 2. jer hoće da bude zdrav; 3. jer na taj način uštedi za sebe i za svoju obitelj više novaca; i napokon 4. jer si na taj način ne otešča savjest grijehom.

Crnačka štampa. Crnci imaju oko 600 svojih novina, koji se ukupno štampaju u nakladi od 200 hiljada primjeraka.

Tulipani se goje u Nizozemskoj na preko 5000 hektara zemljišta.

Što su to meteoriti? Meteoriti su mala nebeska tjelesa, koja katkada padnu iz svemira na našu zemlju. Jedne meteorite zovemo sideritima. Oni su od željeza s mnogo niklja. Druge meteorite zovemo asideritima. To je meteorsko kamenje, u kojem ima ovih ruda: plagioklasa, olivina, grafita, dijamanata, željeznih ruda, zlata iridija i platine.

Koliki je poprečni život raznih staleža? Na to odgovara statistika ovako: Sedamdesetu godinu doživi 42% teologa, 40% seljaka, 35% viših činovnika, 35% trgovaca, 32% nižih činovnika, 29% odvjetnika, 28% umjetnika, 27% učitelja i 24% liječnika.

Kako je Rousseau ocijenio žene. Pitali filozofa Rousseau-a, koliko i kakovih svojstava treba da ima djevojka, da bi usrećila čovjeka. Brzo napisa on ovu taksu ženskih vrlina: Ljepota 0, kućanica 0, obrazovanost duha 0, novac 0, dobrota srca 1. Ako djevojka nema ništa nego dobro srce, vrijedi 1. Ako ima k tome novaca, vrijedi stotinu. Ako je povrh toga jošte i kućanica, vrijedi tisuću. Ako k svemu tome još i lijepa, vrijedi deset tisuća!

Novci slavnog engleskog pisca. Engleski pisac Bernard Shaw dobiva na godinu 4 i po milijuna dinara. Dosad je stekao imutak od preko 120 milijuna dinara, koji je uložio ponajviše u kuće i zemlju.

Kristof Kolumbo je putovao od Evrope do Amerike punih sedamdeset dana. Danas taj put parobrod prevali u četiri dana.

Filipini i Filiponi. Filipinima (španjolski Filipinos) zovu se pokršteni Malajci na filipinskome otoku Luzonu. Muhamedovske Malajce na Luzonu zovu Moros. Pored jednih i drugih živi na otoku Luzonu i sedam poganskih plemena. Evo im imena: 1. Negritos; 2. Ilongoti; 3. Kalingas; 4. Ifugaos; 5. Bontok-Igoroti; 6. Benguet-Lepanto-Igoroti i 7. Tinggiani. Filipinski su otoci bili prije pod vlasti Španjolske, a sada su već 36 godina pod vlasti Udruženih Država Sjeverne Amerike. — Filiponi su ruska vjerska sekta. Doselili su se iz Rusije prije sto godina u Istočnu Prusiju u mazursko okružje Sensburg. Ima ih oko sedam stotina.

Pušenje. U Engleskoj je godine 1907. na svakog stanovnika otpadala 201 cigareta i 12 cigara, a 1924. godine 811 cigareta i 4 cigare.

Naslovna slika: **PLEMIĆKI DVORAC U MOKRICAMA** *s dvorišne strane*

Foto Branko Buneta

BEZAZLENI HARRY

NAPISAO MIHAEL JOYCE
PREVEO TINE KRISTIĆ

S pravom su ga zvali »bezazleni«, jer nije bio posve lud. Govorio je sam sa sobom i, kako smo se priučili na to, mogao je biti u klubu, koliko je god htio.

No da je posve lud, pokazao je danas po podne. Bilo nas je vrlo mnogo u klubu, gdje smo psovali žegu, a usto slušali novosti iz Papetta, pričane od druga Dawsona, koji je upravo odanle došao.

Neki od nas sreli su ga već prije negdje na otocima, ali on je bio kod nas prvi put. Nije ni čudo, da smo ga upravo opsjeli i radoznalo promatrali, kako se to već radi u ovako zabitnom gnijezdu.

Upravo u času, kad smo se tresli od smijeha nakon njegove jedne šaljive priče — a on je znao vrlo šaljivo pričati — ispade odnekuda bezazleni Harry. Kao obično govorio je sam sa sobom, kao da pita uzrok našem smijehu. Odjednom se strašno promijeni. Istisnu prestrašeni, kratak krik, kao da je vidio kakvu prikazu, a onda se odvuče iz sobe potiho jaučući, da je bilo strašno slušati.

Sve se dogodilo u jednoj minuti, i svima je bilo nekako neugodno pri duši. Iza dulje, neugodne šutnje skoči odjednom Dawson i poleti za njim. Dawson nađe Harry-a iza klupske zgrade — prostrijeljene, razmrskane glave.

Mora da je jadnik kroz stražnja vrata ušao u drugu klupsku sobu i tamo uzeo iz pretinca revolver, za koga je znao, da tamo uvijek stoji. Iza toga je izašao i ustrijelio se.

Kad se Dawson uvečer opet pojavio u klubu, htjeli smo svi da saznamo pojedinosti. Nakon što je potegao dobar gutljaj, poče on:

»Neko me je pitao, tko je i odakle je bezazleni Harry«, reče on. »On je iz Engleske, a zvao se Harrison. Vozio se na starom parobrodu Luana, koji je za vrijeme ciklona propao u moru sa svom posadom. Tako se barem onda govorilo. Kad je parobrod zaplovio, bio je Harry posve zdrav, a kad su ga u Papettu iskrcali, bio je upravo onakav, kao do danas po podne.

Neki će od vas sigurno znati, da su kod propasti Luane bili svi čamci za spasavanje izgubljeni, osim jednog jedinog. Samo dva su živa čovjeka mogli ostaviti lađu kod propasti, i to u tome jedinom čamcu, Harrison i još jedan. Sjedjeli su sami u čamcu na velikom oceanu, a između njih je bila samo kutija biskvita i posuda s pitkom vodom.

Prva dvadeset i četiri sata brinuli su se samo o tome, da jedan drugoga održi budnim. Vi znate, kakvo je more, preko koga je prohujao ciklon, te da se mora dobro raditi, da ovako mali čamac ne zaglavi u valovima visokim kao kuća. Prve noći nisu mnogo spavali.

Iza toga se more smiri i konačno pređe oluja. Njih dvojica su sjedjela pod žarkim suncem milje i milje daleko od svega, a da ni najmanje nisu mogli slutiti, šta će se s njima dogoditi.

Dok je još bilo vode, najgora je za njih bila jednoličnost. Strašna dosadna jednoličnost, na sve strane mirno more, gore modro nebo. Ništa drugo, pa ni jednog jedinog galeba da vidiš. I noći su bile strašne. Onda je počelo bivati sve manje pitke vode. Pazili su sa strahom jedan na drugoga, da koji ne bi pio više vode, nego li mu pripada. Harrison je imao u džepu nabijen revolver.

Bili su iscrpljeni, a živci im prenapeti. Onaj drug Harrisonov nije mogao više i jedva šapćući zamoli, da podijele preostalu vodu i da je zajedno popiju. Reče, da sigurno ne će više nikoga naći, pa zašto da si produžuju muke pijući samo po jedan napršnjak vode. Bolje da sve popiju i onda da se ustrijele.

Harrison strese glavom ne odobravajući, pogleda druga bijesnim pogledom i grčevito zgrabi držak revolvera u svome džepu.

Onaj drugi izgubi odjednom razbor, dopuza do spremišta vode i odvrnu drvenu pipu. Harri-

Slika desno :

SPAS ZAPADNE EVROPE PRED 250 GODINA

Godine 1683. padoše Turci pod Beč, gdje su im se 12. rujna oduprle savezničke čete Njemačke, Austrije i Poljske. Ove je godine svečano proslavljena u Beču ta pobjeda nad Turcima

son vidje, kako je pustio da voda teče, i u nenadanoj bijesnoj odluci posrnu i ispali revolver.

Hitac je bio dobar, čovjek padne na lice i ostade ležeći kao hrpa mesa. Što se poslije dogodilo, ne znam. Mislim, da je Harrison stajao jedan časak nepomično, a onda odteturao do spremišta s vodom. Pri tome je sigurno na stranu gurnuo beživotno tijelo. No u spremištu ne nađe vode, nego samo dvije male rupe. Kugla je pogodila rub lađe i spremište, te je dragocjena tekućina istekla i pomiješala se s morskom vodom na dnu lađe.

Možda je kušao da pije tu smjesu, onda ga je valjda spopalo ludilo i očuvalo od samoubojstva. Od svega, što se dalje dogodilo, jedno je sigurno: našli su ga naskoro. Njega i onoga drugoga. Obojicu su donijeli na mali parobrod, koji ih je spasao. Za Harrisona su učinili sve, što se moglo učiniti. Vidjeli su, da ni onaj drugi nije mrtav, nego samo vrlo teško ranjen.

Dane i dane ležao je Harrison u žestokoj groznici i trebalo je cijele tjedne, dok se posve oporavio. Bio je i posve razuman, samo malo zastrašen. No na samome brodu susreo je najprije onoga, za koga je mislio, da ga je ubio. I to mu je smutilo pamet. Ponio se tada, kao i ono danas, a od onda nije zdrave pameti.«

Dawson zastade kao da je svršio. No svi smo imali osjećaj, da je nešto važno ispustio iz priče.

»Kako to, ako se smije pitati,« reče netko, »da vi to sve tako dobro znate? Možda ste poznavali onoga drugog?«

Dawson se nasmiješi i pokaza brazgotinu na čelu.

»Ovdje je pogodio jedan loš hitac, ali jadnik je danas popodne bolje pogodio.«

Otkuda Germanima ime?

NAPISAO JOSIP ZIDARIĆ

Nijemce i druge narode, što govore jezikom, koji je u rodu s njemačkim jezikom, zovemo Germanima. Danas su najveći germanski narodi na svijetu Englezi i Nijemci. Pored njih govore germanskim jezicima Šveđani, Norvežani, Danci i Islanđani. Germanskim jezikom govore u Evropi još Holandezi i sjeverni Belgijanci. No holandeski je jezik zapravo mješavina od različnih njemačkih narječja. Isto je tako i flemski jezik, kojim govore sjeverni Belgijanci, zapravo tek narječje donjonjemačkoga govora. I još su 2 do 3 druga germanska govora, koje bismo mogli držati za zasebne jezike.

Dok za ime »Slaveni« još danas ne znamo pravo, što znači, dotle se čini, da je ime »Germani« dobro protumačeno. Evo, kako to tumače.

Znamo, da zapadnom Njemačkom teče rijeka Rajna. Danas stanuju Germani i s lijeve strane Rajne, ali u staro je vrijeme Rajna rastavljala Germane (pradjedove Nijemaca) od Kelta ili Gala, koji su onda bili silan narod. Stari su Germani bili gotovo vojnički narod. Izabrali bi sebi vođu, koji bi ih poveo u tuđu zemlju, da ondje grabe plijen. Tako su stari Germani navaljivali i na Gale ili Kelte, koji su im bili susjedi preko Rajne. Tako se germansko pleme Tungri bilo preselilo u keltsku ili galsku zemlju. U ono vrijeme nijesu stari Germani ili stari Nijemci imali zajedničkoga imena, nego je svako pleme imalo svoje ime. Sami sebi nijesu nadjenuli imena, jer narodima daju ime drugi narodi. To je isto tako, kao što čujemo dijete, kad ga pitaš, kako se zove, da šaljivo odgovara: »Ja se sam ne zovem, mene mama zove«. I ljudima daju ime i prezime drugi ljudi.

Tako su i Tungrima, koji su se preselili u keltsku zemlju dali Kelti ili Gali novo ime Germani. Ta riječ znači otprilike »Topličani«, jer su se Tungri doselili u kraj, gdje su bile neke toplice, za koje su u ono vrijeme znali nadaleko. Ne znamo, koje su to bile toplice. Ipak se čini, da su to toplice Spa u današnjoj Belgiji. Zacijelo ni sami Tungri nijesu znali, zašto ih zovu Germanima, jer nijesu razumjeli dobro tuđega keltskoga jezika. Oni su onda govorili, da tamo preko Rajne (u današnjoj Njemačkoj) također žive Germani. Tako je ime jednoga plemena prešlo na sav njemački narod.

SMRT U ŽUTOM KLASJU

SPJEVAO JERONIM KORNER

Umrijet ću jednom sred klasja, što zrene,
ko mak, ispijen od sunca.
Grlice bijele ljubit će mene
i bijela, nebeska runca.

Umrijet ću tiho sred klasja žuta,
lepršanja grlica tužnih i nježni'...
Oblaci bit će posljednjeg puta
bestjelesno laki i snježni.

A bit će natpis na mojemu grobu,
što značit će bol vascijele jave,
da ništa nije lijepo na globu
do prirode sjaja i beskraji plave:

»Volio sam oblake, lake i bijele,
i nebo, beskrajno, plavo,
volio sam grlice, nježne i bijele,
i polja, što odišu zdravo . . .«

BRAČNO PUTOVANJE PRED 100 GODINA

Dio velike slike „Sinfonija“ od Morica Scharuda, koji prikazuje prizor bračnog putovanja iz doba romantike

DNEVNI ŽIVOT U RIMU

Napisao Ivan Degrel

Jutro se rađa. Popnimo se uz Palatin, jedan od sedam brežuljaka, na kojima je sagrađen Rim. Cesta je uska i vijugava, najviše nas zanimaju ljudi, koji nas žurno obilaze — to su klijenti, koji se žuri, da svojim patronima (zaštitnicima) zažele dobro jutro. Klijenti — patroni! Nekad je najiskrenija privrženost vezala ove dvije strane, no danas je drugačije: lakomi egoizam vlada svuda. Patron si je od klijenata načinio pratnju, a klijenti očekuju za to bogat dar ili dobar zalogaj. Stoga se i žure, da ne bi zakasnili u svojoj teškoj togi. Ona je doduše velika žrtva za klijentovu plitku kesu, ali kako bi se mogao bez nje pokazati?

No mi smo pred kućom odlična Rimljanina: pravokutna zgrada, sprijeda gola prizemnica, straga jednospratna; ravan krov. Fasada je bez ukrasa. Nekoliko kamenih stepenica i evo nas u otvorenom, prostranom predvorju zvanom vestibul. Klijenti nestrpljivo čekaju izlaz sunca, to jest čas, u koji će ih pustiti pred patrona, da ga pozdrave (salutatio). Patron je rano ustao. Po običaju najprije su ga pozdravila njegova djeca i robovi, i s njima je prinio jutarnju žrtvu kućnim bogovima.

Međutim je i sunce izašlo. Vratar pusti klijente u krasni atrij. Na divnom naslonjaču od skupocjena i ornamentima ukrašena drveta sjedi gospodar i zove klijente po redu. Pozvani stupe naprijed, poljube gospodaru ruku i pozdrave ga: »Ave, domine! (Zdravo, gospodaru!)« A on se propituje za svakog. Ohrabreni njegovim prijaznim postupkom iznose mu redom svoje brige: jedan bi se htio domoći kakvog posjeda, drugi bi htio kćer udati i t. d. A svi žele savjeta i pomoći. I dugo će potrajati, dok gospodar svrši sa svima. Razgledajmo dotle atrij. To je najotmjenija dvorana rimske kuće. Na dva reda vitkih stupova od bijela mramora počiva ukusno popločen drveni strop. Na sredini je stropa prilično velik otvor, kroz koji može padati kiša u bazen na podu. Stijene bazena su mozaici, koji prikazuju različito cvijeće. I zidovi su također obloženi mramorom; duž njih su kipovi, između kojih su ulazi u različite odaje, odijeljene skupocjenim zastorima.

No pozdrav je gotov. Pokraj gospodara pojavi se rob s blagajnom i podijeli nekojim klijentima dar. Druge je gospodar pozvao, da ga poslije podne prate na Martovo polje, a prema tome su pozvani k njemu i na cenu (objed oko 4 sata). Poslije pozdrava gospodar se povuče u obiteljsku odaju, da doručkuje — osam sati je otprilike. Zatim ode u tablinum (radna soba); tu će provesti prije podne, ako ga kakvi poslovi ne zovu na forum (trg). Udupst će se u knjigovodstvo ili će se zabaviti književnim studijama.

Što se međutim događa u ovom milijunskom gradu? Sišli smo s Palatina; pred nama je prometna Via sacra (Sveti put). Evo nas u bujici svijeta. Tu se žure radnici na posao, tamo idu dječaci u školu; eno i grčkog pedagoga. Svečano stupa, a iza njega rob s Homerom i ploči-

com. Trhonoše dolaze s balama, lijenčine se povlače, kovači kuju, pokućarci se pogađaju s domaćicama. Iz budâ nude trgovci svoju robu. Prosjaci i vračevi zaustavljaju prolaznike, a lakrdijaši zabavljaju. Grupa obrtnika ide na neku skupnu svečanost; iza nje teško natovarene mule sa svojim grlatim goničima. Eno krasne nosiljke, koju nosi osam stasitih Trakijanaca. Ispred nje mnoštvo klijenata pravi mjesto, a iza nje se povlače robovi. Smijeh, vika, pjesma — buka južnjačkog velegrada. Lagano napredujemo, i dosta će proći vremena, dok stignemo na forum. Tu se drže pučke skupštine, sjednice senata, sudbene rasprave i sklapaju bankovni poslovi. Sve se novosti mogu na forumu saznati.

U ovo vrijeme na forumu je veoma živo, i teškom nam mukom uspijeva da promotrimo krasne mramorne građevine, koje okružuju forum: hramovi, bazilike i državne zgrade, što nove što obnovljene. Evo i govornice, s koje je nekoć Ciceron govorio. Vrijeme prolazi i sunce je već na zenitu. Na stepenicama kurije pojavi se činovnik i najavi, da je podne. Pođimo natrag! Usput nailazimo na gostionicu; u njoj je veoma živo. Tu je većinom niži sloj naroda, ljudi, koji nose tuniku, ali se tu nalazi i ljudi u togi — to su klijenti. Možda su im pređi bili bogati i ugledni.

Idimo dalje! Nailazimo na beskućnike, koji provode siestu (popodnevni počinak) na tuđim vratima. Sunce je visoko i peče, okolo je tišina.

Kod kuće naš gospodar upravo drugi put doručkuje (prandium): meso, povrće, voće i gutljaj dobra vina. Nakon toga dolazi siesta u hladovitoj sjenici. Tko nije spriječen javnim poslom, taj se drži ovog popodnevnog reda: siesta, kupanje, cena (objed oko 4 sata). Raskoš i mekoputnost došla je s istoka u Rim i rastrovala ove nekada jake ljude. Siesta ne traje dugo, kupanje je duže, a cena je najduža.

Vani na Martovu polju ogromna su Agripina kupališta, u koja svako popodne srljaju i bogati i siromasi.

Na to se i naš gospodar davno priviknuo. Zato si je i uzeo jutros nekoliko klijenata, da ga prate s robovima u kupalište. Svi su se spustili prema Tiberu. Iza njih je ogromni Circus maximus. Pogled na kolos, koji može da proguta do 150.000 gledalaca, daje novi predmet za razgovor. Ako će skoro biti koja utrka, govori o tom cijeli grad. Klijenti imaju svakako o tome najnovije vijesti, tä čuli su ih na forumu. Uspijeva im da tim zabave svoga gospodara sve do kupališta. Nisu se putem ni obazirali na krasne hramove i teatre; to nisu za njih više novosti. Što su bliže kupalištu, to je bučnije oko njih. Tu su djeca, mladež, odrasli. Svako se na svoj način zabavlja: kockanjem, igranjem lopte, trčanjem, hrvanjem, bacanjem diska i t. d. Tako je to sve do dva sata (po rimskom do 8), dok se ne otvori kupalište, pa sve tamo pojuri. Stijene kupališta su obložene mramorom, krov je staklen, a zrcala od metala. Iz srebrnih pipaca struji voda dovedena iz Sabinskih planinâ. Poslije kupke odlaze bilo u knjižnicu, čitaonicu ili igračnicu, da se zabave.

No doskora je vrijeme ceni i počinju se raziaziti; tako i naš gazda. Kod kuće već čeka obilni stol. Budući da gosti još nisu tu, obazrimo se okolo po blagovaonici (triklinium). Okrenuta je i otvorena prema vrtu, prozora nema. Pod je od svijetlog mramora, stijene su pune mozaika, a strop je od skupocjenog drveta. Na sredini je stol, na koji se s tri strane naslanjaju sofe, a na svakoj je mjesta za trojicu. Pred svakim je mjestom srebrna zdjela, a uz nju servieta i dvije srebrne žlice, zatim srebrna posuda, iz koje se pije. Na stolu ne manjka sol za žrtve. Na mramornoj ploči pokraj zida bokal je s vinom.

No već su i gosti tu. Na sebi imaju stolnu odjeću (vestis cenatoria). Gospodar naznači mjesta. Slijedi molitva bogovima, iza koje se odlože sandale. Zatim se ispruže po sofi nogama natrag i nalakte se na lijevu ruku. Robovi donose vodu i gosti peru ruke. Tada počinje objed: povrće, ljuto korijenje, puževi, ribe itd., a ovo se zalijeva mulsumom (mošt s medom). Zatim robovi sve uklone i stol operu, kao i gosti ruke. Tek sad počinje prava cena. Jelo sastoji od različitog mesa: divljači, ribe, svinje. Začinja se uljem. Zalijeva razrijeđenim vinom.

Poslije cene mala je stanka, zatim žrtva, a onda dolazi na stol pecivo, kolači, voće i grožđe. Nataču se i fina hioska vina, no više se ne pazi na mjeru. Robovi dijalozima razbijaju dosadu i tako prolazi vrijeme, a pijanka (comissatio) traje do zore. Čak i poslije pijanke svrati se gdjekoji gost kojem svom prijatelju, gdje se skupilo veselo društvo. Tamo izaberu »kralja pijanke« i uz poklike »vivas« (živio) nastave piti...

To nisu više hrabri i pošteni Rimljani, koji su osvajali svijet.

Uto je i noć prostrla svoje sjene po gradu. Mrak je u njem, jer Rim još ne zna za noćno osvijetljenje. No još je mračniji život ovih ljudi, koji se kupaju u nasladama; i bit će takav još neko vrijeme. No tad će doći apostol, da zapali zublju Istine, koja će povesti ljude dobre volje u novi, kršćanski Rim.

POD JARMOM FAKIRA

ROMAN IZ INDIJSKOG ŽIVOTA – NAPISALA MARIJA BARRÈRE-AFFRE – PREVEO VOJMIL RABADAN (NASTAVAK)

»Zdravo, Mahally! Budi blagoslovljen mali zlatni cvjetiću, ti, koja poput lotusa s Gangesa blažiš prognaniku bol i pomisao na rođeni kraj!«

Djevojka je odložila košaricu na pijesak ispred šatora i stojeći sučelice pariji promatraše ga ozbiljno i prijazno.

»Tvoja bol, Mehidure?« reče ljupko. »Tvoja bol? Hoćeš li da ti kažem, gdje joj je izvor? ... Ti ne trpiš radi toga, što si daleko od lijepog neba Indije, daleko od neprohodnih prašuma, u kojima riču zvijeri, daleko od uglednih fakira i pagoda, u kojima se štuje Šiva; ti ne žališ za svojim zavičajem toliko, da bi njegova udaljenost mogla biti uzrok tvojih muka. Mehidure, drugo nešto muči te i čini ti život odvratnim, tvoja mržnja, kojom mrziš ljude. Tvoje je srce puno žuči, riječi su ti divlje, čak i molitve, kad prosiš na vratima šatora, prekida proklinjanje! Ako hoćeš da budeš sretan, ne mrzi čovječanstvo; ako hoćeš da budeš ljubljen, budi dobar!«

Rekavši to Mahally se udalji od parijina čadora spokojna i nasmijana pod zlatnim vijencem pletenica, koje pustinjski vjetar nastoji da zamrsi, i povrati se natrag u logor, nad koji palme i oleandri šire svoju sjenu ... Mehidur je dršćući saslušao riječi djevojke, a onda je zapao u dugo snatrenje. Oči mu postadoše blaže, divlji obični izraz njegovih crta smekšao se, i čitavo je njegovo lice postalo prijatnije. Njegovo je srce dirnuto, a duša potresena ... Je li Mehidur konačno ozdravio od te ljute muke, koja se zove mržnja? ... Možda! ...

... Ali najednom pokraj šatora proleti konjanik jureći u propanj na strjelovitu bijelcu. To se Draid vraća iz lova. Jedna gazela privezana je poprijeko iza njegova sedla. Lijepa krvava glava pustinjske srne s mekim pomućenim okom, tanke noge, koje su u trku ostavljale daleko za sobom lovačke pse, vise sada mrtvo i zanjišu se oštro svaki put, kad konj dodirne tlo.

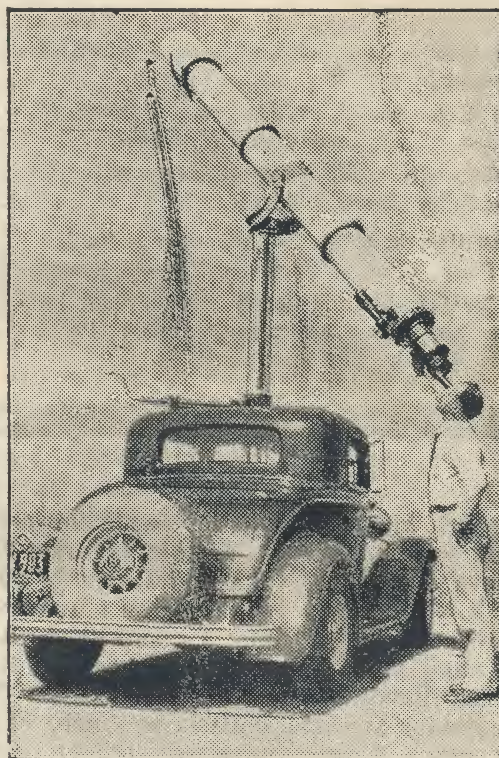
Petnaest godina, što protekoše, izmijenile su ponešto crte poglavice Anguda. Ali on je još uvijek lijep, resi ga ljepota, koju daju umnost, plemenitost i snaga. Prolazeći pokraj Mehidura dobaci mu pred noge na pijesak goluba grivnjaša, kojemu je ukočeno tijelo probodeno strijelom. To je milostinja lovčeva. Mahrat škrine zubima videći, kako se preda nj skotrljala ptica, a svileno joj perje prelijeva se na suncu metalnim odsjevom. Izraz mržnje stegne njegove tanke crte, a divlji bljesak zalije krvavim sjajem pozlaćene zjene, koje se stoga pričiniše fosforne kao u tigra.

Jahač je već bio daleko, na domaku logora, i tek se napola nazrijevao kroz pješčani vihor, što ga je divlji trk njegova konja ostavljao za sobom.

Međidur je skočio na noge pred svojim otrcanim stanom i pruživši ruku kao da proklinje, mrmljao je poluglasno nesuvisle riječi, u kojima je, mržnjom ispunjeno inđijčevo srce, iskalilo sav svoj otrov.

»Samo te ona štiti, Draide! ... Ja te ne ću probosti, jer bi to značilo ubiti nju! ... Zadrži je uvijek kod sebe, ako hoćeš da živiš! ... Ah, ako ona jednoga dana ode, Draide, poglavico Anguda, ti ne ćeš imati dosta krvi, da ugasiš moju mržnju; tvoja sestra Halyma ne će imati dosta suza, da ublaži gnjev, koji me pali. Agonija vas oboje ne će imati dosta boli, ni dovoljno nečuvenih muka, da mi plati sve ono, što sam radi vas pretrpio! ...«

Iscrpljen, s pjenom na ustima, a s mahnitim bjelilom u očima nesretnik se sruši na užareni pijesak. Ostao je tako ležeći ničice i ne osjećajući u svojoj usplamtjeloj mržnji vreli ujed sunca, koje je svojim strijelama prodiralo kroz cedrovu krošnju i palilo usijanim žarom zamazane prnje parije ...

TELESKOP NA AUTOMOBILU

Neki ljubitelj astronomije u Kaliforniji dao je postaviti svoj teleskop na automobil, da se brzo može odvesti na mjesto, gdje su najpovoljnije prilike za njegova astronomska opažanja

Pregled događaja

30. srpnja. Proslava 60. godišnjice misništva nadbiskupa dra Antuna Jeglića u Ljubljani.

31. Kölnu u Njemačkoj započeo 31. međunarodni esperantski kongres, na kojem su zastupane 32 države.

1. kolovoza. U Budimpešti je guverner Horthy otvorio međunarodni skautski kongres.

2. Izumitelj Marconi najavljuje izum, kojim će radio moći zamijeniti telefon sa žicama.

4. Golem požar uništio 400 kuća u grčkom gradu Korintu.

6. U Luxemburgu otvoren kongres »Pax Romanae«.

9. U Irskoj hoće general O'Duffy da sa svojom gardom »plave košulje« provede fašističku revoluciju.

12. Na Kubi srušen predsjednik republike Machado, kojega je naslijedio Cespedes.

13.—15. U Nitri u Slovačkoj velika proslava 1100. godišnjice kneza Pribine.

19. Austrijski kancelar Dollfuss opet u Italiji.

21. U Pragu otvoren svjetski cionistički kongres.

23. U Varšavi otvoren sedmi međunarodni kongres historičara, na kojem sudjeluje 1100 povjesničara iz sviju strana svijeta.

V. BOL I RADOST

Osovivši vitki stas pod lepršavim koprenama vraćala se Mahally s vrela, koje žagori u hladu smokava. Tanka joj ruka podržavala je na ramenu krčag pun bistre vode, te su narukvice na ruci kliznule sve do lakta, a rekao bi, da se taj skupi nakit blista blijeđim sjajem nego li zlatne pletenice djevojke.

Preugodna svježina spuštala se s neba sa sjenama sutona. Jedva čujni glasovi ptičjeg cvrkuta dopirali su iz guštara akonta, a povjetarac tresao je latice s ruža i raznosio njihov miomiris zrakom.

Najednom iza djevojke zaškripi pijesak pod topotom konjskih kopita. Ona se trgne iz svog maštanja, obazre se naglo i ugleda na stazici, nad kojom su se nadvile goleme platane, četiri čovjeka, četiri jahača... Trojica od njih bili su Arapi brončane puti te su bez sumnje pratili kao vodiči četvrtoga, a taj... Bože moj, zašto je Mahallyino srce stalo udarati kao ludo, kad ga je ugledala, a da ni sama nije znala zašto?!... Premda je kao i njegovi drugovi bio odjeven u bijelu odjeću Prorokovih sinova, moglo se na prvi pogled prepoznati, da nije arapskog roda. Njegovo suncem opaljeno strogo lice, po kojemu su godine ili neka teška bol urezale mnoge bore, nije pokazivalo one tanke crte, koje su obilježje djece pustinje. A njegove oči, koje je često zamračila sjena neke tuge, bile su duboke i zamišljene, ali plave kao čelik.

Kad se njegovo oko sukobilo s Mahallyinim pogledom, njegovim umornim licem preleti neki bolan trzaj.

»Zdravo, djevojko,« reče berberskim jezikom, »je li taj logor, kamo si krenula, logor plemena Anguda?«

»Taj je logor, kojemu vidiš odavle šatore, uistinu angudski, strančе,« odgovori ona istim grlenim narječjem. »Ustavi korak svog konja i prihvati gostoprimstvo, koje ti nudim u ime njihova poglavice, Sidi Draida.«

Stranac se duboko pokloni ne rekavši ni riječi prihvaćajući i zahvaljujući u isti mah s tim pozdravom. A Mahally nastavi svoj put k čadorima predvodeći konjanike. Arapi su išli za njom hladno i ravnodušno kao pravi Istočnjaci. Evropejac je naprotiv drhtao od radosti i od boli, od straha i od nade, ne skidajući željna pogleda s bijelog i krhkog lika, koji je išao pred njim sličan svijetloj i miloj prikazi pod zelenom sjenom velikih stabala. A ispod lagane koprene od gaza, starac je pri svakoj kretnji Mahallyinoj opažao trenutačan divan odsjev duge kose svjetlije, no što je zlaćano krilo rajske ptice.

Prođoše kroz logor praćeni četom radoznale djece. Pod šatorima čuo se piskutljiv smijeh žena i po koji stih pjesama »kasida«. Ljudi, koji su sjedili na ulazu, nijesu prestali da piju duge lule i dobaciše strancima ravnodušan pogled pun one muslimanske flegmatičnosti, koju ništa ne može uzbuditi.

Usred logora dizao se Draidov šator u sjeni triju golemih oleandera, s kojih se pri svakom dašku vjetra sipala kiša cvijeća na pokrov čadora. Pred vratima bilo je zabodeno u zemlju šeikovo koplje... Konjanici sjahaše, a Mahally odgrne panterinu kožu, koja je zastirala ulaz. Draid se pojavi na ulazu i pokroči živo prema strancu, koji mu je eto došao u goste. Ali prepoznavši, koje je rase slučajni posjetnik, poglavica Anguda zadrhće od neke čudne slutnje. Britka bol ujede ga za srce, a neshvatljiva strepnja obuze mu dušu, kao da će se doskora s nekim zauvijek rastati. On svrne na Mahally nemirnim i bolnim pogledom i šapne joj tiho:

»Idi... idi, draga kćeri...«

Te je riječi izrekao u arapskom jeziku, ali ona mu odgovori francuski:

»Da, oče moj!«

Stranac protrne kao ošinut munjom, problijedi i zaljulja se kao da će pasti. Grčevito se prihvatio ramena vodiča, koji mu je stajao o desnu, ali se odmah svladao i raširio ruke kao da hoće pograbiti malu Mahally. No ona se već udaljila hitrim korakom, noseći svoj puni krčag na ramenu. Draid povuče oštro stranca pod šator i dobaci mu muklim glasom:

»Zar ste došli, da mi je otmete?«

Putnik uzvine na poglavicu bistre oči, u kojima su se caklile suze. Nekoliko dugih časaka mjerila su se ta dva čovjeka nijemim pogledom osjećajući, kako im se u srcu rađa i raste neko potajno mrko neprijateljstvo. A onda putnik

prošapće jednostavno glasom prigušenim od teškog uzbuđenja:

»To je moja kći... vi ste spasili, prigrlili i ljubili moju kćerku...« Zastade, a zatim raširi ruke: »Hvala vam«, reče i dalje nije mogao.

Draid je časak oklijevao, ali osjećajući, kako mu suze naviru na oči, pristupi i sakrije lice na ramenu stranca. U tom zagrljaju rasplinuo se osjećao mržnje, koji je već nikao u njima, kao što se rasprši magla u zoru, i ta dva čovjeka tako različita po rasi, običajima i jeziku, osjetiše se uistinu pravom braćom po srcu.

A Mahally je međutim zamišljeno hodala kroz logor k šatoru, u kojem je s Halymom stanovala. Opazila je ona vrlo dobro naglu kretnju stranca i njegovo uzbuđenje, kad je govorila franačkim, kako bi Arapi rekli, jezikom... A opet... u njezinom srcu javljalo se sada nešto čudno, nježan i dubok neki osjećaj, koji se probudio najednom u njoj, kad se njezin pogled sukobio tamo dolje kod vrela s pogledom stranca. Možda taj čovjek dolazi iz Francuske! Da, bit će zacijelo sin Mahallyine domovine, o kojoj je tako često sanjala... Živa želja zatitra u plavim očima djevojke, da vidi opet tog stranca, da ga čuje govoriti o svojem zavičaju, da mu pokaže prsten, što ga Mahally nosi na ruci i na kojemu su urezana nečitljiva pismena, ali on će ih zacijelo znati odgonetati... Zanijela se, spustila na zemlju vrč i naslonila se na jedno palmino deblo, od kojega je njezino tijelo bilo mnogo vitkije, ni ne misleći da nastavi svoj put.

Polagano se spuštala noć, ona orijentalna noć, u kojoj je još svijetlo, — toliko jasnog svijetla šalju na zemlju nebeske zvijezde. Pokraj Mahallye nešto najednom zašušti u mraku guštare jedva čujnim šumom, kao da neka zmija gmiže kroz visoku travu. Djevojka se trgne iz svog maštanja i uspomena i ugleda, kako kraj nje sijevaju dvije fosforne zjene. Čas zatim neka čudna sjena izroni iz šipražja i Mehidur, indijski čarobnjak, stane pred djevojku motreći je tajanstvenim pogledom magioničara, koji začarava.

»Mahally, hoćeš li da znaš svoju sudbinu?« progovori on napokon. »Večeras sam pitao zvijezde...«

Ona ga naglo prekine:

»Pa ti znaš, da ja ne vjerujem u te stvari.«

Čudnovat i podrugljiv smijeh zasikće među zubima mahrata.

»Pravo imaš,« prizna tiho, tako tiho, da ga je Mahally jedva čula.

No žućkasto lice Indijca poprimi opet ubrzo svoj obični hladni izraz, samo je u njegovu glasu drhtalo malo ganuća, tako neobičnog kod tog opakog stvora:

»Vidio sam, gdje je u logor stigao čovjek,... a taj čovjek nije arapske rase. Njegova je kosa bila plava kao i tvoja, Mahally, prije nego li ju je posula snijegom ista bol, koja je zarezala bore u njegovo čelo i zamutila njegove plave oči. Taj te je čovjek vidio, a i ti si zaustavila svoj pogled na njemu. Njegovo se lice zarumenjelo, a ti si problijedjela, opazio sam ja to! Glas krvi vikao je u vama, zato se to dogodilo... Konačno si ga povela prema logoru, i dok si stupala pred njim, ja sam vas promatrao: Mahally, ti sličiš tome čovjeku, kao što slika perunike, koja drhće na dnu vrela, sliči perunici, što se nadvila nad vodom...«

Tresući se sva, djevojka pograbi ruku čarobnjakovu.

»Mehidure,« poviče drhćućim glasom, »ti znaš, tko je taj čovjek, reci mi, zapovijedam ti, da mi kažeš!«

On joj ne odgovori odmah. Dok je djevojka drhtala bez daha u grozničavom očekivanju, lice se Mehidurovo opet izmijeni i poprimi izraz, kakav još nitko nije vidio na njemu. Njegov pogled postao je blag, a koprena sjete prekrila ga je maglicom suza, dok je glas, mek i topao, kako ga Mahally nije nikada čula, lagano govorio:

»Sad se više ne čudim, što sam toliko volio tebe, jer sam i njega neizrecivo ljubio... Kad smo obojica bili tamo dolje u Indiji, u velikim pilanama Kalkute, on mi je bio tako dobar!... Kad je ulazio u radione, radostan uzdah izvijao se iz svačijih grudiju... Mi radnici uspravljali smo čela, s kojih je potokom curio znoj, i prianjali smo snažnije uz posao, jer smo znali, da nas u njegovoj prisutnosti ne će okrutni nadglednici tjerati na rad kao marvu... udarcima bića!... A kad je jednog dana jedan slon pobijesnio i ranio me, on je prijazno govorio sa mnom, zavio mi je svojom rukom ranu i dao mi je nekoliko rupija (indijski novac), da ne ponestane riže u mojoj kolibi. Oh, zašto nijesu svi ljudi bili tako dobri sa mnom kao on?...« Stisnuo je zubima svoje usnice i na čas zašutio. No ta šutnja nije dugo potrajala...

(Nastavit će se.)

Slika desno:

PRVI BERLINSKI BISKUP DR SCHREIBER NA ODRU

U starosti od 60 godina umro je ovaj glasoviti berlinski biskup u noći između 1. i 2. rujna o. g.

Slika lijevo :

VITEZ, SMRT I ĐAVAO

Bakrorez najglasovitijega njemačkoga slikara iz 16. vijeka, Albrehta Dürera, koji je grad Nürnberg darovao A. Hitleru prigodom nedavnog kongresa njegovih pristaša u tome mjestu

JESEN

Napisao Hans Gefgen

Na kraju grada živio je u svojoj ladanjskoj vili umirovljeni tajni savjetnik Lemle povučenim, mirnim penzionerskim životom. Kad je jednoga ranoga jutra pošao u vrt svoje vile, nađe na pragu košaricu, u kojoj je bilo povijeno malo dijete. Mala ceduljica molila je, da se nalaznik zauzme za dijete.

Šta će stari tajni savjetnik? Zovnu svoju staru gazdaricu i pokaza joj nalaz. Šta da rade? Da odnesu dijete na policiju i predaju ga u nahodište? Nipošto! Obadvoje starih ljudi imali su dobro srce, pa zadržaše dijete i odgojiše ga.

Dijete je sjajno raslo i razvijalo se nazivajući staroga savjetnika djedom, a gazdaricu tetkom.

Kad je Mirko odrastao za školu, pokazao se dobrim učenikom, a isto tako i kasnije u gimnaziji. Dobro je učio, ali je u njemu bilo nešto nestalno, te su učitelji mahali glavom radi njegovih kojekakvih misli.

Davno je već tajni savjetnik maloga uzeo pod svoje.

Prošlo je mnogo godina.

Tajni savjetnik je postao stari staračac od preko osamdeset godina, a gazdarica je prešla sedamdesetu.

Mirku je bilo petnaest godina. Nikada nije zapitao za roditelje; nije znao ništa drugo, nego da ima djeda i tetu.

A kad bi jednoga dana i zapitao, obadvoje bi mu reklo, da su njegovi roditelji odmah iza njegova poroda umrli, i da ga je stari savjetnik posvojio.

Došla je jesen sa svojim zlatom, crvenilom i modrilom.

Sa polja su se k nebu dizali plamenovi vatara, u kojima su djeca pekla krumpire, a dim se dizao sve do dječijih zmajeva, koji su se visoko na vjetru lelujali.

Polja su bila već ogoljela i tek se po koji cvijet razabirao: modri različak, crveni mak i neki žuti cvjetovi . . . U malom gradiću bila je crkvena slava. Vrtuljci su se okretali, crveni i modri baloni su se nestrpljivo pomicali na vrpci trgovca, kao da nestrpljivo čekaju da polete. Okretaljke samo su mrmorile. Neki je cirkus razapeo svoja čelična užeta preko cijeloga prostora, gdje se zbor održavao.

U večer pođe stari savjetnik s Mirkom, koji nikada još u životu nije vidio cirkusa, da mu priušti i to veselje. Već dugo godina nije bilo cirkusa u mjestu.

Sjajućim očima gledao je dječak sve moguće cirkuske igre i smijao se šalama klovnova. Na kraju predstave izađe jedna mlada djevojka prekrivena samo pletenim ogrtačem od čipaka. Ona je izvodila razne vještine na užetu i na koncu ispustila nekoliko raketa, koje su se na noćnom nebu rastopile u suze . . .

Narednog dana nestade Mirka.

U njegovoj sobi nađoše ceduljicu: »Moja je domaja kod onih, koji se skitaju. Ostajte mi zdravo. Zahvalni vaš Mirko.«

Tajni savjetnik odgega do zborišta, ali tamo nije više bilo cirkusa. On je preko noći nestao.

Policiji! Obećati nagradu?!

Ah, šta! Kako može dvoje starih umornih ljudi zvati u svoju tišinu i samoću mladi život, koji se vratio po svoj prilici svojemu podrijetlu.

Predvečer se stari savjetnik uputi do male gostionice iznad mjesta, odakle se mogao pregledati cijeli gradić u svojoj ljepoti. Zovnu, da mu natoče čašu zlatnoga mošta, i iskapi je u sreću svoga Mirka.

»On ne će postati zločest, sigurno ne će!« mrmljao je stari gospodin.

Dolje je iz kuća sukljao dim i šarao čudna slova na modrome nebu. Starome se savjetniku činilo, kao da se to piše budućnost njegova Mirka na Nebu, ali sam nije znao da ta slova pročita, jer su mu oči bile jako, jako umorne . . .

»Smajo, dvicu...«

Napisao
Bogdan Babić

Ješte li već bili u Bosni? Ne mislim u Bosni uopće, nego u onoj pravoj Bosni, gdje se Istok miješa sa Zapadom. Tamo, gdje ćete vidjeti sve mješavine evropske i azijske kulture. Prođite kojim ovećim mjestom — gradom ili gradićem, pa ćete opaziti, da ima vrlo mnogo kavana. Nisu to velike moderne kavane s evropskim konforom, nego male skromne prostorije, gdje se u posebnoj od opeka sirovoj i neugladenoj peći neprestano »peče kava«. Na toj sirovoj peći nalazi se jedna posuda, u kojoj je uvijek vrela voda. Po zidovima, stalcima i drugim napravama poredane su posebne posude od bakra ili mjedi: »đezve i đezvice«, te onda porculanske posudice — »findžani«.

Možete vidjeti također češće, kako iz obližnjih dućana zovu vlasnika kavane — ili kako pravi Bošnjo veli »kahve« — po imenu: »Smajo, Ibro« ili kako drugačije i uz to viču: »Dvicu!« »Četiri dvice!« ili slično. Znači, da gazda, trgovac, obrtnik hoće nekoga mušteriju da počasti crnom kavom i da je naručio đezvu od dva findžana ili toliko puta po dva, koliko je »dvica« zovnuo. (»Dvica« dakle znači đezvu s dva findžana.)

Pa ne piju samo mušterije u dućanima i radionama, piju i pozvati u uredima i sami činovnici (uza sve zabrane). »E, tako je adet« t. j. takav je običaj, kazat će vam svatko, koga upitate, zašto je tako. Crna je kava u Bosni ljeti mjesto sladoleda, ona rashlađuje, iako je vruća . . ., zimi ona zagrijava! I tako je crna kava dobra za svako godišnje doba.

Ima crna kava svojih dobrih svojstava, osobito iza jela i kod onih, koji su naviknuti da puše. U duhanu je jedan otrovni spoj »nikotin«, a u kavi je također otrovan spoj »kofein«. Ta se dva otrova međusobno pobijaju. Dobro je zato uz crnu kavu pušiti — i obrnuto, ako pušimo, dobro je piti crnu kavu. Čini se, da crnoj kavi neki istočni narodi imaju da zahvale svoj mir, jer im nekako na živce djeluje. U nas se crna kava upotrebljava osobito rado iza jela za pospješenje probave, te napose, ako je potrebno, da čovjek zbog kakva posla ne želi da spava nego bdije preko noći.

Međutim može crna kava i da manje štetno djeluje, ako se samo priredi na zgodan način. Vrlo je loše, kada crnu kavu kuhaju tako, da je puste posve prevreti, jer na taj način tekućina dobiva veliku množinu kofeina i onda mnogo jače djeluje na organizam.

Najbolje se kava priredi tako, da se u đezvicu naspe vruća zašećerena voda i stavi na vatru. Kada voda počne vreti (ključati), onda se zaspe odgovarajućom množinom poput brašna sitno samljevene kave. Za mljevenje kave upotrebljava se posebni t. zv. »turski ili bosanski mlin«, koga opet u mnogim krajevima Bosne zovu »vodenicom«. Kava mora biti samljevena sitno poput brašna. Kada se metne na vruću vodu, ona pliva, dok je vrijenje vode ne zahvati. Ne smije se dozvoliti, da voda s kavom prekuha, nego tek da se nadigne. Kada se kava ovako jednom nadigne, skida se sa vatre i čeka, dok se ne smiri. Iza toga se meće opet na plamen, da se drugi put nadigne; pa i treći put. Ovako kuhana kava (u Bosni se kaže »pečena« kava) izvrsna je teka i ne djeluje tako štetno. Kad se kava tri put nadigla, digne se sa vatre i dolije (nekoliko kapi) mlake vode. Iza toga se pusti, da se slegne, i kaščicom samo po površini promiješa. Tako se na kavi hvata pjena, koju u Bosni zovu »kajmak«. Kava bez kajmaka ne znači ništa.

Pravi Turci međutim ne kuhaju kavu na taj način. Kavu ne melju nego tucaju u drvenim šupljim panjevima, osobito je glasovita tucana u trešnjevu panju. Ovakav panj zove se »dibek«, a u Bosni se kod kavana može vidjeti, kako tucaju kavu. Usitnjena kava meće se u praznu đezvicu i na nju se lijeva voda, koja vrije, onda postavlja na vatru, dok malo ne provre. Turci i mnogi u Bosni ne šećere kavu, nego meću grudicu šećera u usta i preko te grudice šećera piju crnu kavu.

Poseban je i način, kojim pravi Turčin pije kavu. To se međutim može vidjeti i u Bosni. Kava mora biti posve vrela, a pije se srčući uz dugo i glasno usrkivanje.

Slika desno:

ARAPIN PIJE KAVU

No čini se, da je ovo fotografiran kakav filmski glumac, jer „samovar" nije ovakav, a mjesto „findžana" na našoj je slici šalica

Hohštapleri

NAPISAO STJEPAN GORUPIĆ

Pri onome šarenilu ljudskih karaktera, kakvima obiluje ovaj svijet, izdanci su svoje vrsti oni tipovi, koje nazivamo imenom — hohštapler.

Svi znamo, kako se vješto drže i pritajuju pojedini stvorovi iz životinjskoga carstva. Eno mačke, pseta. Udivljenja je vrijedno, kako majstorski zavaraju svoju žrtvu, prije nego će je zaskočiti. Tako i kobac čini. Lukavost lisice je upravo poslovična.

Prema mnijenju nekih naučenjaka ove prirođene sklonosti idu kod nekih životinja tako daleko, da prelaze i u svijesni nagon. Oni tvrde, da na pr. i konj zna simulirati hromost, ne bi li se na taj način riješio tereta, štono mu ga uprtiše na leđa. Pa iako se mi baš i ne bismo mogli složiti s ovom njihovom tvrdnjom, ali svakako mora se dopustiti, da ima nešto u životu životinja, što upućuje, da se mogu i znaju pretvarati. Praiskonski je to životni nagon, toli potreban za održanje sebe, svoje rase.

Nešto je takova slična i u čovjeka, u izvjesnom stepenu. Eno, kako i novorođenče povezano u pelenice plače samo zato, da zavara majku, kao da je »mokro«, ne bi li se na taj način oslobodilo neugodna povoja. (Da li je to svijesno, nije o tome sada riječ). Razbije li dijete čašu, pritaji se i šuti, čineći se nevještim, dapače će svaliti krivnju i na drugoga, samo da tako ono ne bude krivo i izbjegne kazni.

A što da rečem o onim uobičajenim »konvencionalnim lažima«?

Priznati se mora, da mnoge domaćice imaju prilično spretnosti u toj — dvoličnosti. Dok će se ona — štono je riječ — u lice rastapati od radosti i veselja te obasipavati svoju prijateljicu, koja ju je pohodila, laskavim riječima: kako joj lijepo stoji šešir, haljina itd., to će se odmah promijeniti, čim gošća ode, i podrugljivo ogovarati i njezin šešir i njezinu haljinu...

Uostalom zar nema pravo učeni psiholog dr Ernest Vylfen, ako u svojoj »Psihologiji hohštaplera« pita: »Tko može staviti ruku na srce i zakleti se, da je uvijek i sasma ispravan?«

Samo nešto. Ne ističe li svatko od nas samo svoje dobre strane, a prikriva zle? Zar mnogi prekomjernom hvalom svoje robe ne pružaju drugome — rog za svijeću? Pomislite samo, što bi se dogodilo, kada bi kojim slučajem istinski čarobnjak zamahnuo svojim štapićem i jednim mahom skinuo s onih šetalaca po korzu sav onaj varav sklad i sjaj, u koji su se oni emajlirali!

Kada bi se ljudstvo zadržalo na ovoj plićini pretvaranja i prenavljanja, i ne bi ono samo po sebi bilo baš toliko zlo. Ovisilo bi samo o finoći odgoja, do koje visine kadar bi se tko bio uzdići »naprama slici i prilici Božjoj«.

Ali nažalost moramo malo da rastvorimo i one guste kapke i spustimo pogled do onih mračnih razina, gdje se gnijezde oni pravi sljepari, oni pravi — hohštapleri. Ta riječ »hohštapler« — kako izvodi dr Vylfen — šatrovačkoga je (lopovskog) podrijetla. »Stabuler« znači prosjak, »hoch« je visok. Dakle nisu to oni obični, prosti zločinci, nego su to neke vrsti »aristokrate« u sklopu zločinačkih nastranosti.

Istančana lukavost, prepredenost, pa ako im je priroda još udijelila i elegantnu pojavu, aristokratsku koju crtu lica, fin nastup i otmjene kretnje — pa uz lijepo odijelo — e to su onda ti tipovi upravo kao stvoreni za taj zločinački posao. Na jeftin, fin a lažni način dokopati se lagodna života. Prikazuju se višima, ljepšima, boljima no što uistinu jesu.

Sjetimo se samo onoga Ignaca Strasnofa, koji je prije nekih 30 godina u pozi ministerijalnoga savjetnika iz Beča nastupio u Zagrebu i kroz tri dana vukao za nos neke naše tada najviđenije ljude. A bio je inače posve obični čovjek.

Ništa manje nije uzvitlao prašinu ni postolar Vilim Voigt, Nijemac. On je obukao odoru pruskoga časnika, pa premda nikada vojnik nije bio, zaustavio je na ulici grada Berlina vojničku stražu od deset momaka, stavio ju je pod svoju komandu i otišao u obližnje mjesto Kepenik. Tu je uz pratnju vojničke straže pregledao općinsku blagajnu, načelnika i blagajnika strpao u općinski zatvor, novac blagajne spravio u svoj džep i — otišao netragom.

U izdanju Matice Hrvatske iznesao je prije nekoliko godina književnik Mirko Breyer hohštapleriju pod naslovom: »Zanović i njegovi sinovi.« Zanovići, rodom iz Budve kod Boke Kotorske, bijahu duševno nadareni. Otac trgovac. Preselili se u Mletke u 18. stoljeću. Tamo su ubrzo podlegli ubitačnom utjecaju lakoumnih mletačkih fićfirića i raskošnih veseljaka. Elegantno se oblačili i fino ponašali. Kada im je maska s obraza skinuta, izmakli su brzo iz Venecije. Jedan se od njih razmetao sjajem i ugledom po Srednjoj Evropi, pa čak dopro i do pruskoga dvora. Prikazivao se tamo kao praunuk legendarnoga albanskog junaka Kastriote Skenderbega. Druga dvojica bančila se po Rusiji te svojim otmjenim držanjem i nošnjom zavaravali i objeručki iskorišćivali gostoljubivost boljarskih domova, pri kartaškome stolu, kod lakovjernih domaćica. Napokon su dolijali i nestalo ih u potpunom razgaru njihovih vrednota.

Uostalom zar nije i naš zemljak Mirko Maratović, inače nazovi grof Mirko Pyelik-Inn, izveo majstorski hohštaplersko djelo kod nas u Zagrebu, s onim milijunski vrijednim diptihonom, što je uzeo iz riznice prvostolne crkve?

Često čujemo i čitamo o ovoj ili onoj zgodi takvih zločinačkih uzoraka; to su sljepari, hohštapleri, prvoga reda.

No i oko nas se vrze i provlače oni mali, sitni hohštaplerići, s kakvima se mi prečesto susre-

(Svršetak na str. 785.)

ALI-BABA

ZA DOBRU DJECU
NAPISAO N. PETRIĆ

Nekom mladom konju bijaše ime Ali-Baba. Bio je on divna životinja, vitka i živahna, sjajne dlake, bistrih očiju i potpuna, netaknuta zubala. Uživao si, kad je udario nogom, kad su mu ispod potkove iskre vrcale i kad je onako u nemiru, da su mu svi mišići igrali, čekao ili strelovito izlazio iz staje.

Njegov ga je gospodar cijenio iznad svega i pažljivo s njim postupao. Brzi automobil uza svu njegovu spretnost i uza sve, što je bio bolji od konja, ipak mu nije smanjio ugled kod gospodara. Ostao je on i nadalje gospodarev miljenik, jer mu je svojom pojavom ispunjao i zadovoljavao sve želje njegove bujne mašte.

Krasno ga je bilo vidjeti, kako u galopu ide cestom, da se brzo izgubi u šumi. Tuda je on bezbrižno lutao udišući miris kestena, jagodâ i trava i slušao, kako vjetar prolazi kroz šumu, zastrašuje koze i jelene i obaljuje na zemlju kestenje i žirove. Uživao je u tišini i slobodi.

Dragan i miljen Ali-Baba je morao biti sretan. Ništa mu nije manjkalo. I ništa ne bi njegovoj sreći ni smetalo da nije imao svojih pogrešaka. To je zato, jer živine nisu savršenije od ljudi. A Ali-Baba je bio proždrljivac.

Da ga sačuva jakim i lijepim, tačno mu se mjerila njegova mjera zobi. Ipak on nije htio biti gladan. On bi prolazeći putem koliko je god mogao naokolo kidao i žderao sve mlado bilje. A to je za bilje bila nepopravljiva šteta. A kad bi mu njegov gospodar na svečane dane uzeo pažljivo glavu u ruke i pružio mu komadić šećera, činilo se, da je Ali-Baba dobivši tek mrmljao:

»Jedan komad, samo jedan komadić! Upravo za ništa!« U sebi je mislio, kako mu je gospodar, koji je htio sačuvati njegovo zdravlje i ljepotu, škrt. Nikako se nije mogao uvjeriti, da je umjerenost, na koju je njegov gospodar tako ljubomorno pazio, za njegovo dobro.

Tko bi uostalom pažljivo slušao sve, što govore stari i ozbiljni ljudi? Oni misle, da imaju iskustva. Krasno. Kada propovijedaju uzdržljivost, nije li to samo za to, jer im je zlo u želucu i jer su izgubili zube?

Tako je mislio Ali-Baba žmirkajući na jednu vreću zobi, koju je jedan nemarni sluga bio ostavio u staji bez ikakve bojazni.

Zobnicu je on davno već bio ispraznio. Stara kobila je spavala. Pojavi se jedan proždrljivi miš, s kojim je konj bio uvijek u dobrim odnosima. Iako ga je nekako gledao s visoka, ipak je puštao da slobodno švrlja po svim rupama konjušnice, gdje je on za sebe nalazio dragocjenih zalogaja.

»Gospodine mišu,« reče konj najednom, »ne bi li mi ti htio učiniti jednu važnu uslugu, koju ću ti ja jednom naplatiti?«

»Zašto ne, ako je moguće?« odgovori miš sav veseo, da on tako malen može pružiti barem kakvu uslugu velikom i moćnom gospodinu.«

»Ti vidiš ovu vreću? Njezin je sadržaj za mene prava dragocjenost, ali ja ne mogu nikako da odriješim vezu. Sudbina, koja me s druge strane tako obilno nadarila, zanemarila je da mi dade tako malene oštre zube kao tebi. Raskidaj dakle ove veze i, vjeruj ti Ali-Babi, bit ćeš nagrađen.«

Da se iskreno reče, konj nije znao, na koji bi način mogao nagraditi miševu muku, ali je bio uvijek spreman da izvrši svoje obećanje. A uostalom, kako bi tako malena živinica mogla posumnjati u riječ diva — kao što je Ali-Baba.

Stavi se dakle na posao, griskao je, rezao i grizao, dok se za malo vremena vreća ne otvori i pokaže se zlatna zob.

Proždrljivac nije imao vremena da reče »hvala«. Bacio se na zob skačući od veselja, što mu je konačno ipak uspjelo da može do sita jesti. Brzo i uzrujano stao je da ždere.

Zaludu se stara kobila od tog nenadnog šuma probudila, otvorila začuđeno oči i prestrašeno pogledala mladog nepromišljenika na djelu.

»Nesretniče! Ne zloupotrebljavaj dano dobro! Stani! U najmanju ruku izlažeš se opasnoj neprobavljivosti. Stani! Tko zna, ti bi od toga mogao i umrijeti...«

Ali-Baba ga prezirno pogleda. Taj nesretni zlokobni prorok zavida na njegovom uživanju! Ona misli, da će svojim dosadnim propovijedima prekinuti ovu iznimnu i kraljevsku svečanost!

Žderao je i žderao misleći, da će time posebno koristiti svom gospodaru, i uživajući, što prvi put zadovoljava svoju proždrljivost. Žderao je i žderao...

Išlo je to dalje, tako da su sutra otvarajući konjušnicu našli Ali-Babu razvaljena na svom ležaju, četiri potkove u zrak, zastrtih očiju, trbuha neobično naduvena pokraj prazne vreće i ožalošćene kobile. Bilo ga je nemoguće spasiti!

Tako je poginuo Ali-Baba, krasan konj crnko, žrtva svoje proždrljivosti...

Š A L E

Budući vojvoda. »Ko je najveći gospodin u puku?« pitali su redova Ivana.

»Pukovnik!« odgovori točno Ivan.

»A tko je pod njim?«

»Konj!«

Brk! Listonoša polaže ispit za drugi razred gimnazije.

Profesor prirodopisa: »Šta mi znate reći u kratko o kukuruzu?«

Listonoša: »U kratko, da spomenem na kukuruzu najvažniji je brk!«

Najkraći odgovori. »Mate!...«

»A...«

»Kako si?«

»E...«

»Kako živiš?«

»O...«

»Imaš li djece?«

»I...«

»Je li ti zla žena?«

»U...«

Ličnost. »Halo?«

»Tko je tamo?«

»Ovdje admiral. Vi ste — kapetane? Poznao sam vas po glasu.« P.

Prepirka u kinu. Gospodin u zadnjem sjedištu u kinu za vrijeme pretstave obrati se gospođi, koja je sjedila pred njim:

»Gospođo, molim vas, skinite šešir. Ja sam 15 dinara platio za svoje mjesto!«

»Gospodine, ja sam za svoj šešir platila 150 dinara.«

Čudna žena. Dvije prijateljice razgovaraju o svojoj zajedničkoj poznanici. Jedna upita:

»Kakva je žena, u stvari, ta gospođa Marta?«

»Šta da ti kažem... Ona nosi šešir od pretprošle godine, zimski kaput od prošle, vozi se automobilom, koji je ove godine kupila na otplatu, a živi od prihoda, koje će tek iduće godine imati...«

Sve je svršila. Domaćica pita svoju služavku:

»Ana, jeste li očistili od prašine sve staklene stvari?«

»Jesam. Počevši od malih čaša za liker sve do lažnog nakita!«

Razumljiva stvar. Jedan gospodin ulazi u kuću, gdje ga dočekuje domaćica, stroga izgleda, prava Ksantipa.

»Želio bih s vašim mužem razgovarati...«

»I ja bih željela! Već je pet godina prošlo, kako mi je nitkov umakao!«

Iz Brazilije. Gospodar se obraća svome sluzi:

»A šta si rekao, Manuele, onom skotu, koji je dolazio u mom otsustvu i prijetio, da će me ubiti kao psa?«

»Izjavio sam mu, da žalim, ali moj gospodar nije kod kuće...«

Duh vremena. Milivoj: »Mama molim te prišij mi dugme na hlačama, opalo mi je...«

Mama: »Ja nemam vremena, moram u ured, neka ti ga tata prišije.«

Iz škole. Profesor: »Pazite sada, Iviću, ako ja podignem jedan kilogram jedan metar visoko, što je to?«

Učenik: »To je onda jedna konjska sila!«

Okrutna gospođa. Sluga jedne gospođe donese poznatomu rastrešenjaku krasan dar. Kako mu ovaj nije dao napojnice, sluga mu napomenu: »Blagorodni gospodine, molim, da budete tako ljubazni te mi date potvrdu, da mi niste dali napojnice, inače će moja gospođa, koja je vrlo točna, misliti, da sam napojnicu zapio!«

— Halo, draga Ivko! Zadnje nedjelje sam ti poslala »Šljivare« i »Bolesti žitarica«..., a evo danas imam pred sobom i neka druga jeronimska izdanja za godinu 1934. i to upravo ona, koja se dobiju za 20 dinara!... Čekaj, molim te, ne budi nestrpljiva!... Pored »Danice«, »Šljivara« i »Bolesti žitarica« u ovu skupinu idu još dvije knjige i to »Evanđelist« i »Od Hrvatske do Indije«. Lane smo bili dobili prvi dio »Evanđelista«, a ove godine nadbiskup Šarić napisao je tumačenja drugom nizu evanđelja, onima, koji se čitaju u korizmi i o Uskrsu. I ovaj drugi dio kao i onaj prvi čita se s mnogo užitka i koristi, jer ih je pisao nadbiskup pjesnik i to načinom, koji je svima nama vrlo pristupačan, jer dira u pravi živac suvremenog života... »Od Hrvatske do Indije« još nisam dospjela pročitati, no čini se, da će i to biti lijepa knjiga. Opisuje putovanja i muke jednog Hrvata u našoj prošlosti prema njegovim vlastitim bilješkama. Ja vrlo rado čitam putopise, pa sam ovu knjigu ostavila da je pročitam na koncu... Kad budem gotova, poslat ću ti... Pišu mi iz jeronimske uprave, da će mi za narednu nedjelju poslati i sva ostala izdanja za godinu 1934., pa ću ti o njima javiti, netom stignu. Zbogom, Ivko! Žuri mi se! Do viđenja!

DOBRIJAN SE ŽENI

Ispred slike svoje drage
čika sanja mnogo sreće:
kleknuo je na koljena
te joj pruža krasno cvijeće.

Zatim eno već se vidi,
gdje u crkvu hrabro stupa,
u junačkim grudima mu
uzrujano srce lupa.

Već i sina jednog ima,
mora da ga češlja, mije,
a kad nije sve u redu
ženica ga ljuto bije.

Kada dični naš Dobrijan
sjetio se sve te sreće,
eno sliku svoje drage
na ulicu hitro meće...

RUČNI RAD

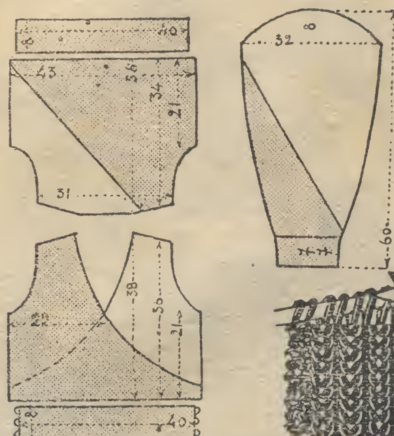

Fig. I

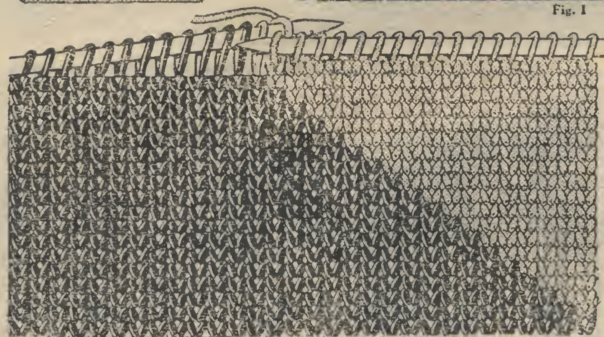

Fig. II

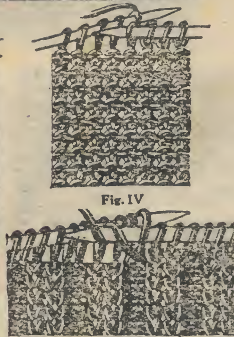

Fig. IV

Fig. III

Pleteni prsluk za gospođe

Ovaj posve novi oblik prsluka dobro pristaje tijelu, a radi se u dvije boje: smeđa i naravna boja (beige), zatim svijetlo i tamno modro; crveno i ružičasto i t. d. Treba oko 160 grama tamnije i 120 gr. svjetlije vune marke Mitson ili 200 gr. tamnije i 150 grama svjetlije vune marke Merinos.

L e đ a. Počnemo s pojasom. Na igle debljine 3 mm započnemo 38 očica sa tamnijom vunom i pletemo jednu očicu pravo, jednu naopako. (Sl. I.) Kad je dugačko 40 cm, onda završimo. Zatim opletemo još jedan takav dio za pojas s prednje strane. Prsluk počnemo plesti na 110 očica sa tamnijom vunom i pletemo jedan red pravo, jedan naopako (Sl. II.) u 6 redova. Zatim sa svijetlom vunom opletemo samo jednu očicu, uzmemo tamnu vunu, okrenemo jednu nit oko druge i ostatak pletemo tamnom vunom. Sa naopake strane se vraćamo, ali opletemo jednu očicu više sa svijetlom vunom. Tako pletemo u svakom redu jednu očicu više svijetlom vunom. Kad imamo 21 cm od početka, završimo 7 očica sa svake strane, zatim po dvije očice u dva reda i napokon po jednu očicu u dva reda. Onda nastavimo plesti posve ravno, dok nemamo 34 cm od početka. Za ramenice završujemo po pet očica najedamput u pet redova sa svake strane i onda sve očice, koje ostanu u sredini.

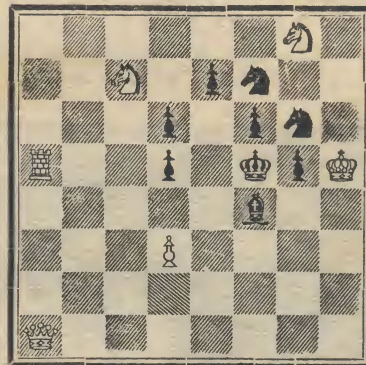
P r e d n j a s t r a n a. Desnu prednju stranu pletemo tamnom vunom, a lijevu svijetlom. Obje su strane jednake, samo treba paziti, da izrez oko ruke radimo na protivnoj strani. Počnemo na 114 očica i pletemo jednako 14 redova, zatim završimo 11 očica sa prednje strane. U slijedećem redu završimo opet 7 očica, onda dvije i opet dvije. Oduzimanja se vrše svaka 4 reda, dok ostane toliko očica, koje su potrebne za ramenice i dok je prednja strana dugačka 36 cm kao i leđa.

R u k a v i. Sa tamnom vunom počnemo na 62 očice i pletemo 2 očice pravo, 2 naopako, dok ne dobijemo duljinu od 7 cm (sl. III.) zatim pletemo red pravo i red naopako, u sedmom redu počinjemo raditi svijetlom vunom kao na leđima i dodajemo po jednu očicu sa svake strane u sedam redova, dok nemamo 49 cm. Zatim završimo po 2 očice na početku svakoga reda, dok nam ne ostane 14 očica u sredini, koje moramo završiti u jedamput. Pruju oko izreza radimo na tanjim iglama i započnemo na 8 očica. Sve pletemo pravo (sl. IV.). Kad imamo duljinu, koja nam je potrebna da opšijemo čitavi izrez oko vrata, završimo posve ravno. Zatim sašijemo strane, ramenice, rukave, a na pojas prišijemo tri puceta od sedefa. I. M.

Š A H

Problem broj 35

B. Pimenoff

Bijeli matira u dva poteza.

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 3 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ul. 2.

IZ SALEZIJANSKIH MISIJA U KINI

Prigodom nedavnog boravka salezijanskog misionara Josipa Kereca u Zagrebu donosimo nekoliko snimaka iz njegovih uspjelih nastojanja u velikom kineskom gradu Hon-Kongu

Slika desno:

POSTOLARSKA ŠKOLA I RADIONICA SALEZIJANSKE MISIJE U HON-KONGU (KINA)

SLOVENAČKI SALEZIJANAC JOSIP KEREC, RADIŠNI MISIONAR U HON-KONGU, SA SESTRAMA SV. PAVLA

MALA SALEZIJANSKA TISKARA U HON-KONGU

Dolje: NACRT CRKVE, KOJU U HON-KONGU GRADI SALEZIJANSKI MISIONAR J. KEREC

Donji dio zgrade udešen je za omladinski dom i različite druge ustanove, a gornji dio je crkva

SALEZIJANSKI MISIONAR J. KEREC SA SVOJOM RODBINOM, KAD JE OVE GODINE POSJETIO DOMOVINU NAKON 13 GODINA RADA U HON-KONGU

